

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

การพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นานาประเทศยอมรับว่า เป็นสิทธิสำคัญที่จำเลยพึงได้รับในระหว่างการพิจารณาการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะเป็นไปตามหลักการพิจารณาโดยรวดเร็วหรือไม่ มิได้มุ่ง เฉพาะระยะเวลาอันสั้นในการดำเนินกระบวนการเท่านั้น ทั้งนี้เพราะจำเลยได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์¹ จึงอยู่ในสถานะที่ต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ แม้ว่าการคุ้มครองสิทธิของจำเลยดังกล่าว จะเป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีก็ตาม ถือว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องยอมรับและเพื่อให้คู่ความในคดีได้รับการพิจารณาในศาลยุติธรรมโดยเท่าเทียมกัน² โจทก์หรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่พึงได้รับการเยียวยาจากรัฐ³ จะต้องมีสิทธิและความสามารถในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ด้วย

ในประเทศไทยนั้น ในการพิจารณาคดี ศาลอาจดำเนินการต่อเนื่องกันไปจนเสร็จสิ้นคดีไม่เลื่อนคดีก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 179 วรรคแรก) และ

¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521.

²Dando Shigematsu, Japanese Criminal Procedure, Tr. By P.S George South Hachensack N.S. Fred. B.Rothman, Vol. 14 (New York University : The Comparative Criminal Law Project), 84.

³อรรถพล ใหญ่สว่าง, ผู้เสียหายในคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526), หน้า 20.

ถ้าในระหว่างการพิจารณาคดี หากศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยาน หรือดำเนินการอย่างไรใด ศาลจะงดสืบพยานหรือดำเนินการนั้นเสียก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคท้าย) ซึ่งเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับระยะเวลาที่พอควร ในการพิจารณาคดี นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศาลแขวงเพื่อพิจารณาคดีอาญาบางประเภท (โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงเป็นพิเศษ โดยรวบรัดขั้นตอนการดำเนินการกระบวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย⁴ และยังมีผู้เสนอให้มีการจัดตั้งศาลจรรยา ศาลกรุงเทพมหานคร ชั้นพิจารณาความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจรรยาและความผิดเกี่ยวกับเทศบัญญัติต่าง ๆ โดยเฉพาะ เพื่อให้การพิจารณาคดีดังกล่าวเสร็จไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันให้กับประชาชนว่าจะได้รับการพิจารณาคดีในเวลาอันสมควรไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี อันเป็นความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจ และเพื่อเป็นการเสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษเป็นผลประจักษ์ต่อความชั่วร้ายที่อาชญากรได้ก่อขึ้น เจตนารมณ์ดังกล่าวจะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่จำเป็นต้องมีกลไกอันหมายถึง ระบบการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพเพียงพอมารองรับ จึงสมควรที่จะทำการศึกษาว่าหลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วของเรา มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่และทำการศึกษาเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุด ที่สังคมประเทศอื่นที่เจริญแล้วใช้ปฏิบัติกัน เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อปรับปรุงใช้ในประเทศไทยของเราให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ

2. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยจะทำการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ หลักและวิธีการพิจารณาคดี โดยรวดเร็วของประเทศต่าง ๆ โดยศึกษาในด้านการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา พอสั่ง เชบ และศึกษาเน้นเกี่ยวกับ บทบัญญัติของกฎหมาย และวิธีพิจารณาคดีในศาลพิเศษที่จัดขึ้นพิจารณา

⁴ปฏิภาณ จินารัตน์, "ข้อสังเกตบางประการเรื่องการดำเนินคดีอาญาในศาลแขวง", อัยการนิเทศ เล่ม 3, (2519) : 177.

ความผิดบางประเภท โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุปว่าวิธีใดมีประสิทธิภาพและสามารถประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในประเทศไทย เพื่อรองรับสิทธิจำเลยให้ได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงหลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วในประเทศไทย ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด เพียงพอที่จะเป็นหลักประกันให้กับจำเลย หรือไม่ เพราะเหตุใด
2. พิจารณาคดี ข้อเสีย ตลอดจนประสิทธิภาพต่าง ๆ ของระบบการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วของต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลเลือกสรรว่าวิธีการใด ควรนำมาใช้กับประเทศไทยอย่างไร หรือไม่
3. ศึกษารายละเอียดของศาลพิเศษที่พิจารณาคดีอาญาบางประเภทของสหรัฐอเมริกาว่ามีประสิทธิภาพ ข้อดี ข้อเสียมากน้อยเพียงไร เหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยหรือไม่

4. วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

จะทำการวิจัยทางนิติศาสตร์ โดยรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎีจากหลักกฎหมาย ในเอกสารภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตลอดจนวิเคราะห์คำพิพากษาฎีกาของต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการในการสรุปปัญหา หาข้อ เสนอแนะ เกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

5. สมมติฐานของการวิจัย

หลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญของจำเลยในการต่อสู้คดี ทั้งในต่างประเทศและประเทศไทยมีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับหลักการดังกล่าว ระบบการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วของต่างประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วขึ้น แต่ขณะ เดียวกันต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม และสิทธิเสรีภาพของคู่ความ ต้องได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่